

Định hướng đào tạo giáo viên Âm nhạc tại Trường Đại học Hùng Vương theo hướng phát triển năng lực

Đỗ Thị Nhung

TS. Trường Đại học Hùng Vương

Received: 27/2/2024; Accepted: 01/3/2024; Published: 04/3/2024

Abstract: Current Music teacher training activities in colleges and universities need to approach the orientation of developing learners' capacity in such a way to train generations of Music teachers with full moral qualities, professional knowledge, communication skills... Specifically, it is necessary to innovate the management of pedagogical training activities in the direction of improving self-study and self-training capacity; improve learners' pedagogical skills and expertise; applying science and technology in training... Choosing Hung Vuong University (Phu Tho) as a research site, the article analyzes the role of Music teachers according to the "new" Education Program, bringing out some directions in Music teacher training here.

Keywords: Music teachers, Music teacher training, 2018 general education program, capacity development direction

1. Đặt vấn đề

Phương pháp dạy học (PPDH) là một trong những yếu tố quan trọng quyết định chất lượng giáo dục và đào tạo (GD&ĐT). Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện ngành giáo dục theo hướng "Chuyên mạnh quá trình giáo dục chủ yếu từ trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học" hiện nay, đòi hỏi cần phải được đổi mới đồng bộ, để góp phần nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo.

Ngành Âm nhạc (AN) cũng như những ngành nghệ thuật khác, chú trọng đến PPDH theo hướng tiếp cận năng lực, đề cao năng khiếu, phẩm chất, trải nghiệm, sáng tạo... của người học. Để hình thành những giá trị cốt lõi trên thì ngay trong quá trình đào tạo, sinh viên (SV) sư phạm AN phải được hình thành năng lực nghề nghiệp thông qua việc thực hiện chương trình đào tạo. Đào tạo GV âm nhạc theo hướng tiếp cận năng lực cũng đang là một xu thế trên thế giới. Tham luận này đưa ra một số gợi ý trong đào tạo GV âm nhạc theo hướng phát triển năng lực tại Trường Đại học Hùng Vương đáp ứng yêu cầu Chương trình giáo dục phổ thông 2018.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Đôi nét về Chương trình GDPT 2018

Năm 2017, Bộ GD&ĐT đã ban hành Chương trình tổng thể và năm 2018 ban hành chương trình chi tiết các môn học. Chương trình Giáo dục phổ thông mới đáp ứng được yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục đào tạo và phù hợp với sự phát triển của thế giới; đáp ứng được yêu cầu ngày càng cao của xã hội và thị trường lao động đối với người lao động về năng

lực hành động, khả năng sáng tạo và tính năng động.

Chuyên từ chương trình dạy học định hướng nội dung sang chương trình định hướng năng lực, Chương trình phổ thông tổng thể ban hành tháng 12 năm 2017 của Bộ GD&ĐT đã ghi rõ: "Đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông nhằm tạo chuyển biến căn bản, toàn diện về chất lượng và hiệu quả giáo dục phổ thông; kết hợp dạy chữ, dạy người và định hướng nghề nghiệp; góp phần chuyển nền giáo dục nặng về truyền thụ kiến thức sang nền giáo dục phát triển toàn diện cả về phẩm chất và năng lực, hài hoà đức, trí, thể, mỹ và phát huy tốt nhất tiềm năng của mỗi học sinh."

2.2. Vai trò của GV Âm nhạc theo Chương trình Giáo dục phổ thông mới

Một điểm đáng chú ý trong chương trình giáo dục mới là đề cao hơn vai trò của giáo dục nghệ thuật nói chung và môn AN nói riêng. Theo Chương trình Giáo dục phổ thông mới thì GV phải phải thường xuyên tự học, bồi dưỡng kiến thức chuyên môn để cung cấp những kiến thức khoa học, chính xác, đầy đủ cho người học. Giáo viên âm nhạc như là "trọng tài" trong hoạt động thuộc về lĩnh vực kiến thức ở các giờ dạy (kiến thức và kỹ năng về hát, nhạc cụ, nghe nhạc, đọc nhạc, lí thuyết, thường thức, thuyết trình, thảo luận, thực hành, seminar...)

GV còn là người huấn luyện SV trải nghiệm, khám phá và thể hiện bản thân thông qua các hoạt động AN nhằm phát triển năng lực thẩm mỹ, nhận thức được sự đa dạng của thế giới AN và mối quan hệ giữa AN và các lĩnh vực khác của đời sống.

GV âm nhạc chính là người cố vấn học tập cho SV, phải luôn theo sát hoạt động nhận thức của SV để cố vấn học tập, giúp SV phát triển các kỹ năng thực hành, mở rộng hiểu biết về âm nhạc trong mối tương quan với các yếu tố văn hoá, lịch sử và xã hội, ứng dụng kiến thức âm nhạc vào đời sống.

Ngoài 3 vai trò trên, GV âm nhạc còn có vai trò là người quản lý và đánh giá quá trình học tập của SV, đồng thời là chuyên gia phụ trách các hoạt động xã hội của nhà trường.

2.3. Đào tạo GV âm nhạc theo hướng phát triển năng lực tại Trường Đại học Hùng Vương

2.3.1. Ưu điểm

Theo quan điểm triết học Mác - Lênin, “phát triển” được hiểu là sự vận động, biến đổi theo chiều hướng đi lên của mọi sự vật, hiện tượng trong cả tự nhiên, xã hội và tư duy. Mặt khác, phát triển cũng có thể được hiểu là sự trải qua, tăng trưởng hay lớn lên tự nhiên, phân hoá hoặc tiến hoá tự nhiên với những thay đổi liên tục kế tiếp nhau. Còn nhà tâm lý học Franz Emanuel Weinert quan niệm về năng lực: “Năng lực là khả năng nhận thức và những KN mà cá nhân sở hữu hoặc có thể tiếp thu để giải quyết các vấn đề cụ thể và sử dụng khả năng cũng như mức độ sẵn sàng về mặt động cơ, ý chí và xã hội một cách thành công và có trách nhiệm để giải quyết vấn đề trong nhiều tình huống khác nhau”.

Với cách hiểu trên, có thể quan niệm: Đào tạo GV âm nhạc ở trường đại học theo hướng phát triển năng lực là sự mở rộng và nâng cao hệ thống năng lực của người học, đáp ứng hiệu quả với yêu cầu đặt ra trong quá trình học tập và hoạt động thực tiễn. Đào tạo GV âm nhạc theo hướng phát triển năng lực nhằm chú trọng hình thành năng lực vận dụng tri thức để phát hiện và giải quyết các vấn đề về AN. Cách tiếp cận này tạo điều kiện cho người học được chủ động chiếm lĩnh kiến thức hơn là PP tiếp cận nội dung; người dạy giúp người học tự tin, chủ động tham gia các hoạt động AN; người học được tham gia tự đánh giá và đánh giá lẫn nhau... Dạy học theo tiếp cận năng lực tạo nền tảng tốt để người học hình thành khả năng tự học. Ngoài ra, dạy học theo tiếp cận năng lực có sự phân hóa rõ hơn với từng đối tượng, các nhóm đối tượng người học, phát huy sở trường, hạn chế sở đoản.

2.3.2 SV Âm nhạc Trường Đại học Hùng Vương

Khảo sát hoạt động học tập của SV Âm nhạc Trường Đại học Hùng Vương với các nội dung: 1/ Học tập trên lớp; 2/ Hoạt động ngoại khóa; 3/ Tự học; 4/ Rèn luyện nghiệp vụ sư phạm; 5/ Dự giờ minh họa tại trường phổ thông; 6/ Hoạt động tập giảng.

Kết quả thu được: SV chưa thực sự có ý thức chủ

động trong học tập và KN nghiệp vụ chuyên môn còn khá yếu; chưa hình thành được ý thức tự học, còn khá thụ động trong việc tiếp thu kiến thức từ GV. Mặc dù Khoa Nghệ thuật và Thể dục thể thao, Đoàn Thanh niên đã tổ chức các hoạt động ngoại khóa như: dàn dựng chương trình văn hóa, văn nghệ; các cuộc thi kể chuyện... nhưng chưa đồng bộ, chưa thực sự khơi gợi sự hứng thú tham gia của SV nên hiệu quả của rèn luyện nghiệp vụ sư phạm cũng không cao.

SV Âm nhạc Trường Đại học Hùng Vương đang tồn tại yếu điểm về trình độ ngôn ngữ, KN nghiên cứu và khả năng tư duy trong việc học tập, rèn luyện để trở thành GV Âm nhạc đáp ứng yêu cầu Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Khảo sát 40 SV Âm nhạc, kết quả: 88,7% SV không thể tự nghiên cứu ra PP tự học tốt nhất. Nghiên nhân của vấn đề này, đó là do bản thân SV chưa hứng thú trong việc học tập nhưng đồng thời GV cũng chưa thực sự thấu hiểu tâm lý của SV, chưa tìm tòi, nghiên cứu những PP đào tạo theo hướng mới.

Đề đáp ứng yêu cầu Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, SV Âm nhạc sau khi tốt nghiệp phải trang bị đầy đủ tri thức, kỹ năng sư phạm để tự xây dựng chương trình và biên soạn tài liệu giảng dạy, có thể giảng dạy hiệu quả, kể cả chương trình đào tạo có những thay đổi, cải tiến. Nhưng thực tế có khá nhiều GV Âm nhạc phải chờ “tổ chức bồi dưỡng tập huấn” mới có thể triển khai hoạt động dạy học bằng bộ sách mới.

2.3.3. Đổi mới hoạt động đào tạo GV Âm nhạc tại Trường ĐHHV - Tiếp cận theo phát triển năng lực người học

** Hướng dẫn sinh viên PP tự học, tự nghiên cứu để áp dụng vào công việc GV trong tương lai*

Theo Nguyễn Hiến Lê, “Tự học là không ai bắt buộc mà tự mình tìm tòi, học hỏi để hiểu biết thêm. Có thầy hay không ta không cần biết. Người tự học hoàn toàn làm chủ mình, muốn học môn nào tùy ý, muốn học lúc nào cũng được: đó mới là điều kiện quan trọng”. PP tự học là cách thức, con đường, phương tiện mà người học vận dụng trong quá trình tự học để đạt được hiệu quả học tập. Trong PP tiếp cận năng lực người học và yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 luôn yêu cầu người học phải thấm nhuần PP tự học. Năng lực tự học cũng như cách hướng dẫn SV tự học là một trong những phẩm chất thể hiện chất lượng nghề nghiệp của GV. Với kho tàng kiến thức AN hiện nay, những kiến thức mà GV truyền thụ cho SV chỉ là những cơ sở ban đầu cho một quá trình tự học, tự bồi dưỡng. SV phải hình thành thói quen tự học, tự bồi dưỡng trong suốt quá trình từ khi là SV đến khi tốt nghiệp, đi làm.

Để SV âm nhạc hiện tại và những GV Âm nhạc tương lai biết dạy học sinh cách tự học thì GV phải thường xuyên rèn luyện cho SV kỹ năng tự học thông qua bộ môn mình phụ trách. Điều này sẽ tạo dựng cho SV ý thức được trọng trách quan trọng nhất là dạy phương pháp tự học cho HS.

* Phát huy năng lực nghiệp vụ sư phạm

Năng lực sư phạm là hệ thống các đặc điểm tâm lý cá nhân của người thực hiện công tác quản lý. Đảm bảo ảnh hưởng GD có hiệu quả đối với mọi thành viên cũng như đối với tập thể. Mang đến các kinh nghiệm sư phạm và KN sư phạm tác động lên chủ thể. Trong đào tạo GV âm nhạc theo hướng phát triển năng lực cần chủ động “Chuyển hướng từ tập trung vào đào tạo kiến thức chuyên môn thuộc môn học sẽ phải dạy khi ra trường là chủ yếu sang tập trung đào tạo các năng lực nghề nghiệp, đảm bảo để SV tốt nghiệp biết hành động có hiệu quả trong các hoạt động nghề nghiệp”.

Để đáp ứng yêu cầu Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, GV âm nhạc cần sở hữu các KN nghiệp vụ sư phạm như sau: KN lựa chọn, đánh giá sách giáo khoa, giáo trình, bài giảng; vận dụng kiến thức âm nhạc và giảng dạy lý thuyết, KN âm nhạc vào thực tiễn; ứng tác và biến tấu, đưa ra những ý tưởng hoặc sản phẩm âm nhạc hấp dẫn, thú vị; KN sử dụng các thiết bị dạy học âm nhạc; KN nghiên cứu âm nhạc, KN thâm thấu các di sản âm nhạc của tộc người và của địa phương. Căn cứ vào hệ thống các KN nghiệp vụ sư phạm này để đánh giá chuẩn đầu ra của SV ngành Sư phạm AN. Sau đó, tất cả GV phụ trách ngành trong Khoa Nghệ thuật và Thể dục thể thao đều tham gia thực hiện ở mức độ phù hợp với giáo trình mình phụ trách, thể hiện trong khâu bài giảng, kiểm tra đánh giá và hướng dẫn khóa luận tốt nghiệp.

Hoạt động đào tạo GV Âm nhạc cần tiếp cận định hướng phát triển phẩm chất và năng lực người học. Theo đó cần phải: 1) Kết hợp hòa quyện giữa lý thuyết với thực hành; 2) Đổi mới nội dung, chương trình đào tạo KN sư phạm cho sinh viên; 3) Tổ chức thực hiện quy trình rèn luyện nghiệp vụ sư phạm theo hướng tích cực hóa hoạt động của SV

* Ứng dụng công nghệ thông tin dạy học Âm nhạc

Trong đào tạo GV âm nhạc theo hướng tiếp cận phát triển năng lực người học cần phải tăng cường vai trò của công nghệ thông tin và truyền thông. Một khóa học theo nhu cầu của người học bao gồm lịch trình kỹ thuật và chương trình giảng dạy được chuẩn bị chu đáo với sự hỗ trợ đặc lực của công nghệ thông tin và truyền thông. Theo ý kiến chúng tôi, nên áp dụng công nghệ thông tin và truyền thông đối với giảng dạy về âm nhạc như sau:

+ GV cần phải thiết kế nội dung bài giảng linh

hoạt, đổi mới, phong phú về hình thức và nội dung theo nhu cầu cụ thể của người học. GV nên sử dụng công cụ trình chiếu phần mềm Microsoft PowerPoint để giảng dạy phù hợp với bộ môn. Cùng với đó soạn giảng điện tử, GV cũng nên tăng cường thiết kế các trò chơi, thi tài liên quan đến nội dung dạy và học để tạo hứng thú học tập, giảm bớt sự căng thẳng trong giờ học.

+ GV có thể khai thác các bản nhạc trực tuyến với phần mềm Encore; thu âm với phần mềm Sonar Cakewalk; biên tập âm thanh với phần mềm Sony Sound Forge... để phục vụ cho công tác giảng dạy.

3. Kết luận

Đào tạo GV âm nhạc theo hướng tiếp cận phát triển năng lực người học là giải pháp tối ưu ở Trường Đại học Hùng Vương nói riêng và các trường có đào tạo chuyên ngành sư phạm AN nói chung. Đây cũng là đáp ứng yêu cầu Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Thông qua Chương trình Giáo dục phổ thông mới đáp ứng được yêu cầu đổi mới căn bản không chỉ góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, mà còn góp phần bồi dưỡng cho SV âm nhạc năng lực tự học, nâng cao khả năng tìm kiếm và vận dụng kiến thức, KN vào thực tiễn, tạo ra sự phát triển toàn diện bản thân đáp ứng kịp thời với sự thay đổi không ngừng của cuộc sống và nghề nghiệp. Đây là yêu cầu hết sức cần thiết và quan trọng hiện nay. Để đào tạo ra những GV âm nhạc có đủ năng lực thì cần thiết phải: Nâng cao nhận thức của cán bộ quản lý và GV âm nhạc trong đào tạo SV ngành Sư phạm âm nhạc. Cùng với đó là nâng cao chất lượng đội ngũ GV giảng dạy và đào tạo ngành sư phạm AN. Cần phải đào tạo gắn với thực tiễn giáo dục phổ thông và các ngành, và cuối cùng là các biện pháp hỗ trợ hoạt động bảo đảm chất lượng đào tạo của ngành.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017), *Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể*. Hà Nội
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông - Môn Âm nhạc*. Hà Nội
3. Nguyễn Hữu Chí (2004), *Định hướng và các giải pháp đổi mới phương pháp dạy học ở trường trung học phổ thông*, Đề tài cấp Bộ, mã số B2002-49-TĐ 37. Viện CL và CT giáo dục. Hà Nội
4. Nguyễn Hiến Lê (1992), *Tự học một nhu cầu của thời đại*, NXB Giáo dục. Hà Nội
5. F. E. Weinert (2001), *Comparative performance measurement in schools*, Weinheim and Basejl: Beltz Verlag, pp. 17-31.
6. Trần Bá Hoành (2007), *Định hướng nghiên cứu về đào tạo, bồi dưỡng giáo viên giai đoạn 2007-2010*, Tạp chí Giáo dục, số 162. Hà Nội